

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA  
WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE  
KLASA VIII SP

Nauczyciel: Anna Rak

Opracowano zgodnie z nową podstawą programową w oparciu o program nauczania  
wiedzy o społeczeństwie w klasie 8 szkoły podstawowej;  
autorzy: Piotr Krzesicki, Piotr Kur: wydawnictwo WSiP

## OBOWIĄZUJĄCY ZESTAW PODRĘCZNIKÓW WYDANYCH PRZEZ WSIP

Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik do 8 klasy szkoły podstawowej. Wyd. WSiP. Nowa Edycja 2022 - Nr dopuszczenia 953/3/2022

### I. Postanowienia wstępne

1. Przedmiotowe zasady oceniania z wiedzy o społeczeństwie są zgodne z Zasadami Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania w PSP im. Jana Pawła II w Zbludowicach.
2. Załącznikiem Nr 1 do przedmiotowych zasad oceniania są wymagania edukacyjne na poszczególne oceny.

### II. Sposoby i formy oceniania:

- a) testy,
- b) sprawdziany,
- c) kartkówki,
- d) odpowiedź ustna,
- e) aktywność na zajęciach,
- f) analiza źródeł różnego rodzaju
- i) udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych,

### 3. TESTY:

- przeprowadzane są na zakończenie danego działu i trwają około 40 – 45 min, obejmuje wiadomości dotyczące jednego działu ( 2 - 3 w semestrze), jest zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem, sprawdzany przez nauczyciela do 2 tygodni od napisania, obowiązuje każdego ucznia, nie wywiązanie się w pierwszym terminie powoduje napisanie go w drugim terminie **w ciągu 2-ch tygodni**, w terminie uzgodnionym z nauczycielem. Uczeń, który nie dopełni powyższego warunku otrzymuje ocenę niedostateczną.

### 4. SPRAWDZIANY:

- trwają 20 - 30 minut i obejmują wiadomości i umiejętności co najwyżej z 3 ostatnich lekcji, są zapowiedziane, sprawdzane przez nauczyciela do 2 tygodni, obowiązują każdego ucznia, nie wywiązanie się w pierwszym terminie powoduje napisanie go w drugim terminie **w ciągu 2-ch tygodni**, w terminie uzgodnionym z nauczycielem. Uczeń, który nie dopełni powyższego warunku otrzymuje ocenę niedostateczną,

Uczeń posiada możliwość poprawienia każdego **testu i sprawdzianu** w ciągu roku szkolnego. Po poprawie nauczyciel wpisuje ocenę wyższą, która jest liczona do średniej (pierwsza nie jest liczona do średniej). W przypadku nieobecności dziecka na teście lub sprawdzianie ocenę zastępuje minus z komentarzem, jaka powstała zaległość. Uczeń poprawia dany test lub sprawdzian tylko raz.

### 5. KARTKÓWKI:

- trwają 5 - 10 minut, obejmują wiadomości i umiejętności z ostatniej lekcji, są niezapowiedziane, sprawdzane przez nauczyciela do 2 tygodni. **Nie są poprawiane.**

**Uczniowie nieobecni na kartkówkach** piszą je w najbliższym terminie lub odpowiadają ustnie ( bez wcześniejszych ustaleń z nauczycielem). Prace pisemne są oceniane punktowo, punkty są sumowane i zamieniane na ocenę według kryteriów przyjętych w **W.S.O.**, czyli:

**100 - 99% - celujący**  
**69 - 50% - dostateczny**

**98 - 90% - bardzo dobry**  
**49 - 30% - dopuszczający**

**89 - 70% - dobry**  
**29 - 0% - niedostateczny**

#### **4. Odpowiedzi ustne**

1. Oceniane są na bieżąco z uwzględnieniem indywidualnych możliwości ucznia, zgodnie z wymaganiami na poszczególne oceny.

2. Nauczyciel pyta z 3 ostatnich lekcji lub z materiału powtórzeniowego.

3. Przy odpowiedzi ustnej ocenianiu podlega :

- ☐ Zrozumienie tematu
- ☐ Zawartość merytoryczna
- ☐ Argumentacja
- ☐ Wyrażanie sądów

☐ Stosowanie terminologii właściwej dla przedmiotu

☐ Sposób prezentacji (samodzielność wypowiedzi , poprawność językowa ,płynność, logiczne myślenie). Dodatkowe pytania naprowadzające wpływają na obniżenie oceny.

#### **Kryteria oceny ustnej**

**celujący** - odpowiedź wskazuje na szczególne zainteresowanie przedmiotem, spełniając kryteria oceny bardzo dobrej, wykracza poza obowiązujący program nauczania, zawiera własne przemyślenia i oceny,

**bardzo dobry** - odpowiedź wyczerpująca, zgodna z programem, swobodne operowanie faktami i dostrzeganie związków między nimi,

**dobry** - odpowiedź zasadniczo samodzielna, zawiera większość wymaganych treści, poprawna pod względem języka, nieliczne błędy, nie wyczerpuje zagadnienia,

**dostateczny** - uczeń zna najważniejsze fakty, umie je zinterpretować, odpowiedź odbywa się przy niewielkiej pomocy nauczyciela, występują nieliczne błędy rzeczowe,

**dopuszczający** - niezbyt precyzyjne odpowiedzi na pytania nauczyciela, braki w wiadomościach i umiejętnościach, podanie nazwy zjawiska lub procesu przy pomocy nauczyciela,

**niedostateczny** - nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela, nie udziela odpowiedzi na większość pytań zadanych przez nauczyciela, ma braki w wiadomościach koniecznych.

#### **6. Aktywność na lekcji**

Nauczyciel ocenia pracę na lekcji. Uczeń aktywny na lekcji może otrzymać 2 oceny bardzo dobre w ciągu jednego semestru z aktywności.

#### **7. Analiza źródeł różnego rodzaju:**

Praca ze źródłem może mieć charakter krótkiej analizy w formie kartkówki lub pracy całogodzinnej. Wówczas kryteria stosuje się odpowiednio, uwzględniając dodatkowo:

- umiejętność czytania ze zrozumieniem,

- trafność odpowiedzi,
- umiejętność osadzania tekstu w czasie i przestrzeni

### **8. Praca w grupie**

Zasady oceny pracy w grupie zależą od rodzaju wykonywanego zadania i są podane przez nauczyciela przed przystąpieniem do pracy.

### **9. Udział w konkursach przedmiotowych:**

Za udział w konkursie przedmiotowym, uczeń otrzymuje ocenę częściową 6 do dziennika z WOS – u. Uczeń, który zostanie laureatem lub finalistą w/w konkursu otrzymuje ocenę celującą śródroczną i roczną z WOS-u.

### **III. ZASADY OCENIANIA**

10. Uczeń ma prawo zgłosić 2 razy w ciągu półroczu, że jest nieprzygotowany do zajęć. Nieprzygotowanie obejmuje: kartkówkę, odpowiedź, brak zeszytu przedmiotowego. O fakcie nieprzygotowania uczeń zobowiązany jest poinformować nauczyciela przed rozpoczęciem lekcji. Nie można zgłosić nieprzygotowania jeśli była zapowiedziana praca klasowa, sprawdzian oraz lekcja powtórzeniowa.

11. Podstawą do wystawienia oceny śródrocznej oraz oceny końcoworocznej z WOS-u jest średnia ważona:

1. Każdej ocenie śródrocznej przyporządkowuje się liczbę naturalną, oznaczając jej wagę w hierarchii ocen.
2. Średniej ważonej przyporządkowuje się ocenę szkolną następująco:

| <b>średnia</b>  | <b>stopień</b> |
|-----------------|----------------|
| od 1.0 – 1.61   | niedostateczny |
| od 1,62 - 2,60  | dopuszczający  |
| od 2,61 do 3,60 | dostateczny    |
| od 3,61 do 4,60 | dobry          |
| od 4,61 do 5,49 | bardzo dobry   |
| od 5,5 – 6.0    | celujący       |

3. Formy aktywności i ich waga:

| formy aktywności                                                             | waga |
|------------------------------------------------------------------------------|------|
| Praca klasowa, test, sprawdzian                                              | 3    |
| Praca z tekstem źródłowym                                                    | 2    |
| Kartkówki (około 15 min.)                                                    | 2    |
| Odpowiedź ustna                                                              | 2    |
| Praca na lekcji                                                              | 1    |
| Aktywność                                                                    | 2    |
| Projekt                                                                      | 3    |
| Praca w grupie                                                               | 1    |
| Zadanie dodatkowe (wystąpienie publiczne indywidualne, dodatkowe prace itp.) | 2    |
| Finalista/laureat konkursu gminnego i powiatowego                            | 3    |
| Finalista/laureat konkursu wojewódzkiego i ogólnopolskiego.                  | 4    |

Na podstawie ocen uzyskanych przez ucznia w I semestrze nauczyciel wystawia ocenę semestralną. Ocenę końcoworoczną wystawia się na podstawie ocen uzyskanych przez ucznia w I i II semestrze.

4. Przy wystawianiu oceny końcoworocznej nauczyciel może podwyższyć proponowaną ocenę o 0,25 punktu w przypadku gdy uczeń:

- wszystkie pisemne prace powtórzeniowe pisał w terminie
- nie ma godzin nieobecności nieusprawiedliwionych z przedmiotu
- pracuje systematycznie
- nie spóźnia się ( max. 1 spóźnienie w ciągu roku).

IV. Warunki umożliwienia zaliczenia podstawy programowej uczniom nieklasyfikowanym – zgodnie ze Statutem Szkoły.

V. Dostosowanie wymagań edukacyjnych do możliwości uczniów ze specjalnymi trudnościami edukacyjnymi

Dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi dostosowuje się treści, metody i organizację nauczania. Wymagania edukacyjne dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Dostosowania stanowią załącznik do karty pomocy psychologiczno-pedagogicznej każdego ucznia

## Załącznik nr 1 Wymagania edukacyjne z WOS- u dla klasy 8 szkoły podstawowej w/g nowej podstawy programowej.

| Nr lekcji                                   | Temat lekcji                   | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                             | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                     | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                     | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------|--------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DZIAŁ I. CZŁOWIEK, GRUPY SPOŁECZNE, RODZINA |                                |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                               |
| 1.                                          | Człowiekiem jestem...          | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi wymienić czynniki, które kształtują człowieka jako jednostkę.</li> <li>Wie, czym się zajmuje przedmiot <b>wiedza o społeczeństwie</b>.</li> <li>Wie, czym są komunikaty werbalne i niewerbalne.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi podać przykłady <b>nauk humanistycznych</b>.</li> <li>Rozumie zasady <b>kommunikowania</b> się i je stosuje.</li> </ul>                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia elementy osobowości człowieka.</li> <li>Zna znaczenie słowa <b>asertywność</b>.</li> <li>Wie, jak przygotować samodzielnie prezentację i publicznie ją przedstawić.</li> </ul>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi wymienić i opisać dziedziny humanistyki, które tworzą wiedzę o społeczeństwie.</li> <li>Opisuje elementy <b>osobowości</b> człowieka i określa, jak wpływają na różnorodność ludzi.</li> <li>Potrafi wskazać zachowania asertywne.</li> </ul>                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje najważniejsze zasady skutecznego komunikowania się.</li> </ul>                                                                                 |
| 2.                                          | Człowiek jako istota społeczna | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia najważniejsze <b>potrzeby człowieka</b>.</li> <li>Wymienia kilka przykładów <b>ról społecznych</b>, które odgrywa.</li> </ul>                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi wskazać przykłady potrzeb pierwotnych – biologicznych oraz wtórnych – psychicznych i społecznych.</li> <li>Wyjaśnia pojęcie <b>socjalizacja</b>.</li> <li>Wie, czym są: interakcja i więzi społeczne.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje człowieka jako istotę <b>społeczną i podaje stosowne przykłady</b>.</li> <li>Wymienia różne rodzaje więzi społecznych.</li> <li>Wie, jaką funkcję pełnią role społeczne.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje potrzeby ludzkie z uwzględnieniem ich podziału.</li> <li>Wyjaśnia, jaką funkcję pełni społeczeństwo w procesie socjalizacji.</li> <li>Charakteryzuje różne rodzaje więzi społecznych.</li> <li>Potrafi wskazać, jak poszczególne grupy wpływają na odgrywane przez nas role społeczne.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje rolę więzi społecznych w budowaniu relacji społecznych.</li> <li>Opisuje człowieka jako istotę społeczną, używając poznanych pojęć.</li> </ul> |

| Nr lekcji | Temat lekcji                                       | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                   | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                        | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                     | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------|----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3.        | Zbiorowości i grupy społeczne                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, czym są <b>zbiorowości</b> społeczne.</li> <li>Wie, czym są normy grupowe.</li> </ul>                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, czym są <b>grupy społeczne</b>.</li> <li>Dokonuje podziału grup społecznych na formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne, duże i małe.</li> <li>Wskazuje przyczyny powstawania konfliktów.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Zna sposoby rozwiązywania <b>konfliktów</b>.</li> <li>Wie, jakimi metodami można osiągnąć kompromis.</li> </ul>                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje wybrane zbiorowości społeczne.</li> <li>Potrafi określić rolę zbiorowości w życiu społecznym.</li> <li>Charakteryzuje różne sposoby <b>podjęcia decyzji</b> w grupie oraz wskazuje ich dobre i złe strony.</li> <li>Wymienia najważniejsze rodzaje konfliktów.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje różne grupy społeczne, wskazując ich specyficzne cechy.</li> <li>Określa, jaką rolę odgrywają różne grupy społeczne.</li> <li>Wskazuje sposoby rozwiązania prostego konfliktu interpersonalnego na drodze kompromisu.</li> </ul> |
| 4.        | Rodzina jako najważniejsza grupa społeczna         | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, jaką rolę w społeczeństwie odgrywa <b>rodzina</b>.</li> <li>Potrafi wymienić wartości ważne dla rodziny.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje rodzinę jako grupę społeczną.</li> <li>Wie, czym są rodziny dwupokoleniowe i wielopokoleniowe; rozumie, na czym polega rola rodziców i osób starszych.</li> </ul>                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi wymienić akty prawne, które opisują rodzinę.</li> <li>Zna <b>prawa i obowiązki</b> rodziców i dzieci.</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia i opisuje podstawowe funkcje pełnione przez rodzinę.</li> <li>Analizuje wartości ważne dla rodziny.</li> <li>Opisuje prawa i obowiązki rodziców i dzieci.</li> <li>Zna współczesne <b>typy rodziny</b>.</li> </ul>                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>Analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci.</li> </ul>                                                                                                                                                                                     |
| 5.        | Jak funkcjonują gospodarstwa domowe. Budżet domowy | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi poprawnie określić najważniejsze wydatki i dochody <b>gospodarstwa domowego</b>.</li> </ul>                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Zna i rozumie zasady racjonalnego gospodarowania <b>budżetem domowym</b>.</li> <li>Rozumie pojęcie <b>deficytu budżetowego</b> i wie, jak uniknąć deficytu budżetowego.</li> </ul>                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>Umie wyjaśnić rolę i znaczenie gospodarstwa domowego w gospodarce państwa.</li> <li>Potrafi zaplanować i rozpiścić zrównoważony budżet.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie oraz umie skorzystać z ich doświadczenia pomocnego podczas projektowania budżetu.</li> </ul>                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia, że współudział w planowaniu budżetu jest przejawem postawy obywatelskiej i patriotycznej.</li> <li>Rozwija postawę odpowiedzialności i przedsiębiorczości w codziennym życiu gospodarstwa domowego.</li> </ul>                        |

| Nr lekcji | Temat lekcji             | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                               | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                            | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                              | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 6.        | Samorząd szkolny         | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi scharakteryzować klasę szkolną.</li> <li>Opisuje życie społeczności szkolnej.</li> </ul>                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje najważniejsze prawa, jakie ma <b>samorząd szkolny</b>.</li> </ul>                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, czym jest <b>samorządność</b>, podaje przykłady rodzajów samorządów.</li> <li>Podaje najważniejsze zasady wyboru samorządu szkolnego.</li> </ul>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje, co najmniej kilka ważnych funkcji, które pełni szkoła.</li> <li>Podaje, jaką rolę w życiu społeczności szkolnej odgrywa samorząd.</li> <li>Charakteryzuje działania samorządu uczniowskiego.</li> </ul>                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Uzasadnia znaczenie samorządności w państwie.</li> <li>Wyjaśnia, na przykładzie wyborów do organów samorządu szkolnego, stosowanie <b>procedur demokratycznych</b> w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy.</li> </ul> |
| 7.        | Prawa i obowiązki ucznia | <ul style="list-style-type: none"> <li>Zna <b>prawa i obowiązki</b> ucznia.</li> <li>Rozpoznaje przypadki łamania praw ucznia w swoim otoczeniu.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Zna prawa i obowiązki pracowników szkoły.</li> <li>Zna instytucje zajmujące się ochroną praw ucznia.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi wskazać, z jakich aktów prawnych wynikają prawa ucznia.</li> <li>Wymienia <b>akty prawa szkolnego</b>, w których zapisane są jego prawa.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje i opisuje źródła praw ucznia.</li> <li>Potrafi opisać sytuacje szkolne, w których występują przykłady praw i obowiązków szkolnych.</li> <li>Potrafi określić w konkretnych przypadkach, jakie prawa ucznia są naruszane.</li> <li>Przedstawia sposoby <b>dochodzenia praw</b>, które zostały naruszone.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Dostrzega zależność między godnością ludzką a prawami ucznia, które mu przysługują.</li> </ul>                                                                                                                                 |
| 9.        | Moje miejsce na ziemi    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia, czym są <b>mała ojczyzna</b> i region.</li> </ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia czynniki kształtujące odrębność regionalną.</li> </ul>                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje cechy charakterystyczne regionu, w którym mieszka.</li> </ul>                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje czynniki kształtujące odrębność lokalną i regionalną.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje swoją małą ojczyznę, uwzględniając więzi lokalne.</li> <li>Wymienia <b>tradycje i obyczaje</b> swojej społeczności regionalnej.</li> </ul>                                                                             |



| Nr lekcji                                                     | Temat lekcji                                         | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                               | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                           | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                      | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 10.                                                           | Samorządy terytorialne, lokalne i regionalne         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Znajduje podstawowe informacje na temat swojej gminy i swojego regionu.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wymienia organy samorządowe wybierane przez obywateli.</li> <li>• Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych.</li> <li>• Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); powiecie i województwie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wskazuje, w jaki sposób władze centralne mogą wpływać na decyzje władz samorządowych.</li> <li>• Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Opisuje kompetencje władz centralnych wobec samorządu.</li> <li>• Wskazuje w których urządach można załatwić wybrane sprawy.</li> <li>• Przedstawia możliwości załatwienia spraw przez <b>e-urząd</b>.</li> <li>• Potrafi wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.</li> <li>• Wyjaśnia, czym jest zarząd komisaryczny.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Przedstawia informacje na temat wydarzeń i postaci historycznych związanych z dziejami lokalnymi i regionalnymi.</li> </ul>                                                                                                                                                         |
| 11.                                                           | Obywatele a władze samorządowe. Budżety obywatelskie | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wymienia problemy społeczności lokalnej.</li> </ul>                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wie, czym jest <b>kapitał społeczny</b>.</li> <li>• Wie, czym są młodzieżowe rady miast i gmin.</li> </ul>                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Próbuje formułować sądy dotyczące problemów społecznych.</li> <li>• Potrafi wyjaśnić, czym jest <b>budżet obywatelski</b>.</li> </ul>                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Opisuje różne formy wpływania przez obywateli na decyzje władz samorządowych.</li> <li>• Wskazuje <b>przyczyny problemów</b> swojej społeczności lokalnej.</li> <li>• Próbuje wskazać sposoby ich rozwiązania.</li> </ul>                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wymienia różne rodzaje kapitału społecznego i wskazuje na znaczenie tego zjawiska w procesach gospodarczych.</li> <li>• Przedstawia rolę i znaczenie rad młodzieżowych miast i gmin.</li> <li>• Zna i opisuje procedury związane z wprowadzeniem budżetu obywatelskiego.</li> </ul> |
| <b>DZIAŁ III. WSPÓLNOTY NARODOWE, ETNICZNE I OBYWATELSKIE</b> |                                                      |                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 12.                                                           | Narodowość a obywatelstwo                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Potrafi określić czas kiedy ukształtowały się współczesne narody.</li> </ul>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wie czym różni się narodowość od obywatelstwa.</li> </ul>                                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Zna <b>obowiązki obywatelskie</b> zapisane w <i>Konstytucji RP</i>.</li> </ul>                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wymienia czynniki narodotwórcze.</li> <li>• Potrafi opisać więzi obywatelskie i tożsamość narodową.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Przedstawia genezę współczesnych narodów.</li> <li>• Potrafi opisać, czym jest postawa obywatelska, odnosząc się do obowiązków zapisanych w polskiej konstytucji.</li> </ul>                                                                                                        |

| Nr lekcji | Temat lekcji                                          | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                     | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                              | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                   | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 13.       | Inni u nas – o mniejszościach narodowych i etnicznych | <ul style="list-style-type: none"> <li>Odróżnia <b>mniejszości narodowe</b> od <b>mniejszości etnicznych</b>.</li> <li>Wskazuje różnice pomiędzy <b>migracją</b> a <b>uchodźstwem</b>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące obecnie w Polsce.</li> <li>Wyjaśnia, co to jest <b>Polonia</b>.</li> </ul>        | <ul style="list-style-type: none"> <li>Przedstawia prawa przysługujące mniejszościom.</li> </ul>                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce.</li> <li>Określa <b>miejsca zamieszkania mniejszości</b> w Polsce.</li> <li>Wyjaśnia, dlaczego mniejszościom przysługują odrębne prawa.</li> <li>Przedstawia zjawiska migracji i uchodźstwa we współczesnym świecie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia grupę posługującą się <b>językiem regionalnym</b>.</li> <li>Wskazuje przyczyny migracji i uchodźstwa.</li> <li>Opisuje w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną.</li> </ul> |
| 14.       | Różne oblicza patriotyzmu                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, co znaczy pojęcie <i>ojczyzna</i>.</li> <li>Wymienia i opisuje polskie <b>symbole narodowe</b>.</li> </ul>                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Podaje przekłady zachowań patriotycznych.</li> </ul>                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia postawy sprzeczne z patriotyzmem.</li> </ul>                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia, odwołując się do różnych przykładów, czym jest <b>patriotyzm</b>.</li> <li>Wskazuje różnice między patriotyzmem a nacjonalizmem, szowinizmem, ksenofobią.</li> </ul>                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje genezę polskich symboli narodowych.</li> <li>Wymienia czynniki, które łączą ludzi z ojczyzną.</li> </ul>                                                                                                     |
| 15.       | Umiejętności i cnoty obywatelskie                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia cnoty obywatelskie.</li> </ul>                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje cechy dobrego obywatela.</li> </ul>                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Odwołując się do przykładów współczesnych i historycznych, opisuje wzory <b>postaw obywatelskich</b>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Określa znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich w życiu społecznym.</li> <li>Wymienia umiejętności społeczne.</li> </ul>                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia różne wzorce działań obywatelskich.</li> <li>Opisuje różne formy aktywności społecznej.</li> </ul>                                                                                                          |
| 16.       | Działania organizacji pozarządowych                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje, czym jest <b>społeczeństwo obywatelskie</b>.</li> </ul>                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje, jak można aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i obywatelskim.</li> </ul>                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje działania, które podejmuje społeczeństwo obywatelskie.</li> </ul>                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia najważniejsze cechy społeczeństwa obywatelskiego.</li> <li>Opisuje aktywność społeczną Polaków.</li> </ul>                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje, jak powstawała idea społeczeństwa obywatelskiego.</li> <li>Wskazuje potrzeby społeczne, które realizuje społeczeństwo obywatelskie.</li> </ul>                                                              |
| 17.       | Aktywność obywatelska młodych                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia na czym polega <b>wolontariat</b>.</li> <li>Wie czym są <b>organizacje pożytku publicznego</b>.</li> </ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>Podaje przykłady organizacji i akcji społecznych skupiających młodych ludzi.</li> <li>Wymienia ich najważniejsze cele.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje różne możliwości działań społecznych, które mogą podejmować osoby młode.</li> </ul>                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje różne formy wolontariatu.</li> <li>Opisuje różnorodne formy działalności młodych osób.</li> </ul>                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia jak można realizować konstytucyjną zasadę pomocniczości.</li> <li>Dokonuje oceny działań społecznych adresowanych do młodych osób.</li> </ul>                                                               |

| Nr lekcji                                                       | Temat lekcji                                   | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                              | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                             | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                          | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                       | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 18.                                                             | Zachowania etyczne w działaniach obywatelskich | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie czym jest <b>etyka</b>.</li> <li>Wymienia przykłady łamania zasad etycznych w życiu publicznym.</li> </ul>                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia cechy etyki zawodowej.</li> <li>Wskazuje negatywne skutki nieprzestrzegania zasad etycznych.</li> </ul>                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>mobbing</i>, <i>lobbying</i>, <i>nepotyzm</i>, <i>korupcja</i>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Uzasadnia konieczność stosowania zasad etyki w różnych dziedzinach społecznych.</li> <li>Opisuje negatywne zjawiska które wywołane są niestosowaniem zasad etycznych.</li> </ul>                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje wybrane cechy etyki zawodowej.</li> <li>Opisuje naruszanie zasad etycznych i wskazuje przyczyny takich zachowań.</li> </ul>                                                      |
| <b>DZIAŁ IV. USTRÓJ DEMOKRATYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ</b> |                                                |                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                        |
| 19.                                                             | Państwo i jego funkcje                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, czym jest <b>państwo</b>.</li> <li>Zna najważniejsze cechy państwa.</li> </ul>                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia podstawowe funkcje państwa.</li> <li>Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne <b>funkcje państwa</b>.</li> </ul>                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi podać przykłady, jak państwo realizuje swoje zadania.</li> </ul>                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje elementy tworzące państwa.</li> <li>Opisuje najważniejsze cechy państwa.</li> </ul>                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje funkcje państwa.</li> <li>Opisuje zadania, które powinno realizować państwo.</li> </ul>                                                                                          |
| 20.                                                             | Fundamentalne zasady demokracji                | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi określić, gdzie i kiedy narodziła się idea demokracji.</li> <li>Wie, czym jest <b>demokracja bezpośrednia</b> i <b>demokracja pośrednia</b> (przedstawicielska).</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia najważniejsze zasady demokracji.</li> <li>Wie, czym jest <b>referendum</b>.</li> <li>Potrafi podać przykłady spraw, które mogą być poddawane pod referendum.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia zasadę <b>trójpodziału władzy</b>.</li> </ul>                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje, czym jest demokracja pośrednia i bezpośrednia, podaje przykłady stosowania tych zasad.</li> <li>Potrafi uzasadnić konieczność ochrony praw mniejszości w demokracji.</li> <li>Podaje zasady organizacji referendum.</li> </ul>                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje zasady demokratyczne.</li> </ul>                                                                                                                                                        |
| 21.                                                             | Konstytucja jako najważniejszy akt prawny      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, czym jest <b>konstytucjonalizm</b>.</li> <li>Wie, czym jest <b>preambuła</b>.</li> </ul>                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia najważniejsze szczególne cechy konstytucji.</li> <li>Wie, czym jest i dlaczego został powołany <b>Trybunał Konstytucyjny</b>.</li> </ul>                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w konstytucji.</li> </ul>                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje szczególne cechy konstytucji.</li> <li>Analizuje teść preambuły <i>Konstytucji RP</i> i wskazuje najważniejsze wartości do, których się odwołuje.</li> <li>Podaje przykłady spraw, którymi może zająć się Trybunał Konstytucyjny.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Przedstawia historię konstytucjonalizmu.</li> <li>Potrafi wskazać dział konstytucji, w którym opisane są poszczególne kwestie.</li> <li>Opisuje działanie Trybunału Konstytucyjnego.</li> </ul> |

| Nr lekcji | Temat lekcji                                          | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                        | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                                                    | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                           | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 22.       | Partie polityczne                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wie czym jest zasada <b>pluralizmu politycznego</b>.</li> <li>• Potrafi wskazać różnice pomiędzy partią polityczną a inną organizacją społeczną.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Potrafi opisać system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny.</li> <li>• Wyjaśnia pojęcie <b>koalicji rządowej</b>.</li> </ul>                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Potrafi podzielić partie zasiadające w sejmie, wskazując partie prawicowe centrowe i lewicowe.</li> <li>• Wyjaśnia pojęcie <i>opozycja</i>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wymienia funkcje partii politycznych.</li> <li>• Potrafi wskazać różnice pomiędzy różnymi systemami partyjnymi.</li> <li>• Wymienia najważniejsze cele partii prawicowych, centrowych i lewicowych.</li> </ul>                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ocenia różne systemy polityczne.</li> <li>• Wyjaśnia, dlaczego istnieje konkurencja pomiędzy partiami politycznymi.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                           |
| 23.       | Jak działa demokracja przedstawicielska: sejm i senat | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wyjaśnia pojęcie demokracji przedstawicielskiej.</li> <li>• Wymienia cechy demokratycznych wyborów.</li> </ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wie, czym jest czynne i bierne <b>prawo wyborcze</b>.</li> </ul>                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wymienia najważniejsze instytucje sejm i senatu.</li> <li>• Potrafi wymienić kilka kompetencji sejm i senatu.</li> </ul>                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wyjaśnia, dlaczego wybory są elementem demokracji pośredniej, czyli przedstawicielskiej.</li> <li>• Opisuje cechy demokratycznych wyborów.</li> <li>• Opisuje wskazaną funkcję parlamentu.</li> </ul>                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Potrafi podać przykłady sytuacji, gdy prawa wyborcze mogą być ograniczone.</li> <li>• Opisuje, jak działa polski parlament.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                   |
| 24.       | Władza wykonawcza: Prezydent RP i Rada Ministrów      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wie, czym jest republikańska forma rządów.</li> <li>• Potrafi wskazać, kto sprawuje w Polsce <b>władzę wykonawczą</b>.</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wie, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie.</li> <li>• Odszukuje i opracowuje informacje o aktualnie urzędującym prezydencie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Podaje imię i nazwisko urzędującego prezesa Rady Ministrów.</li> <li>• Podaje przykłady kompetencji prezydenta.</li> </ul>                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Odwołując do zasady dobra wspólnego, wyjaśnia, czym jest republikańska forma rządów.</li> <li>• Wie, kto może kandydować na urząd Prezydenta RP.</li> <li>• Wyjaśnia, jak wyłaniany jest rząd.</li> <li>• Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>rząd większościowy</i> i <i>rząd mniejszościowy</i>.</li> <li>• Przedstawia kompetencje Rady Ministrów.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wie, na czym polega <b>dualizm władzy wykonawczej</b> w RP.</li> <li>• Podaje przykłady najważniejszych uprawnień prezydenta.</li> <li>• Potrafi, korzystając z różnych źródeł, opisać działania obecnie urzędującego prezydenta.</li> <li>• Potrafi wskazać decyzje rządu, które miały wpływ na indywidualne życie swoje lub swojej rodziny.</li> </ul> |

| Nr lekcji                     | Temat lekcji                              | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                     | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                        | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 25.                           | Władza sądownicza                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia zasadę <b>państwa prawa</b>.</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Zan <b>strukturę sądownictwa</b> powszechnego.</li> </ul>                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia zasady: niezależności, niezawisłości oraz dwuinstancyjności.</li> </ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, czym zajmują się sądy powszechne i trybunały.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>Podaje przykłady naruszania zasad państwa prawa.</li> <li>Wyjaśnia najważniejsze zasady określające działalność władzy sądowniczej.</li> <li>Opisuje, jak działają organy wymiaru sprawiedliwości.</li> </ul> |
| <b>DZIAŁ V. ŚWIAT, EUROPA</b> |                                           |                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 26.                           | Organizacje międzynaro-dowe               | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia kilka kierunków polskiej <b>polityki zagranicznej</b>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych.</li> <li>Wskazuje cele i różne formy działalności Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia państwa należące do NATO.</li> <li>Przedstawia <b>działalność Polski</b> w ONZ, Unii Europejskiej i NATO.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje najważniejsze kierunki polityki zagranicznej: suwerenność, współpraca w organizacjach międzynarodowych, polityka regionalna, polityka wschodnia.</li> <li>Określa okoliczności powstania ONZ i NATO.</li> <li>Opisuje najważniejsze organy NATO i ONZ.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia przykłady misji wojskowych ONZ i NATO.</li> <li>Wymienia i opisuje organizacje wyspecjalizowane działające w ramach ONZ.</li> </ul>                                                                  |
| 27.                           | Cele i zasady działania Unii Europejskiej | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje przyczyny powstania Unii Europejskiej.</li> </ul>                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia <b>ogólne cele</b> UE.</li> </ul>                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi wymienić <b>państwa członkowskie</b> UE.</li> <li>Wymienia najważniejsze instytucje UE.</li> </ul>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje pięć najważniejszych wydarzeń związanych z powstaniem UE, uzasadnia swój wybór.</li> </ul>                                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Na podstawie szczegółowych celów wskazuje <b>główne kierunki rozwoju UE</b>.</li> <li>Zna zadania najważniejszych instytucji UE.</li> </ul>                                                                   |
| 28.                           | We wspólnej Europie                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia <b>ogólne cele</b> UE.</li> </ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia najważniejsze instytucje UE.</li> </ul>                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia podstawowe prawa <b>obywateli Unii Europejskiej</b>.</li> </ul>                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje korzyści z członkostwa w UE dla gospodarki oraz społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych.</li> <li>Podaje przykłady programów finansowanych z UE.</li> </ul>                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi podać liczbę polskich <b>eurodeputowanych</b>.</li> <li>Opisuje, jak prawa obywatela UE wpływają na życie obywateli państw członkowskich.</li> </ul>                                                  |

| Nr lekcji                                       | Temat lekcji                                     | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                     | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                       | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                          | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 29.                                             | Problemy współczesnego świata                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia, czym jest zjawisko <b>globalizacji</b>.</li> </ul>                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia pojęcia: <i>fundamentalizm religijny</i> i <i>terroryzm</i>.</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia problemy ekonomiczne i demograficzne świata.</li> <li>Wymienia problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami.</li> </ul>                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Charakteryzuje globalne problemy ekonomiczne i demograficzne.</li> <li>Znajduje i opracowuje informacje o <b>konfliktach</b> toczących się na świecie.</li> <li>Charakteryzuje problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami.</li> <li>Opisuje zjawisko <b>terroryzmu</b>.</li> </ul>                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje globalizację w różnych aspektach.</li> <li>Przedstawia propozycje działań w kierunku rozwiązania problemów współczesnego świata.</li> </ul>                               |
| DZIAŁ VI. PRAWA CZŁOWIEKA, NIELETNI WOBEC PRAWA |                                                  |                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                          |
| 30.                                             | Jak kształtowały się prawa człowieka             | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje, z czego wynikają <b>prawa człowieka</b>.</li> <li>Uzasadnia, dlaczego prawa człowieka są niezbywalne.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje źródła ludzkiej <b>godności</b>.</li> <li>Wymienia najważniejsze cechy praw człowieka.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Omawia cechy praw człowieka.</li> <li>Wymienia najważniejsze dokumenty, które tworzą międzynarodowy system ochrony praw człowieka.</li> <li>Wie, kiedy powstała <i>Powszechna Deklaracja Praw Człowieka</i>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, czym jest prawo naturalne i określa jego wpływ na rozwój idei praw człowieka.</li> <li>Charakteryzuje pojęcie godności, rozróżniając godność osobową człowieka od godności osobistej.</li> <li>Na podstawie preambuły <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> analizuje jej najważniejsze treści.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z rozwojem idei praw człowieka.</li> <li>Wymienia najważniejsze zadania międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka.</li> </ul> |
| 31.                                             | Prawa człowieka zapisane w <i>Konstytucji RP</i> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia prawa i wolności osobiste, które są ważne dla młodych osób.</li> </ul>                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, jak pojęcia: <i>wolności</i> i <i>prawa</i> charakteryzowane są w <i>Konstytucji RP</i>.</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia ogólne zasady dotyczące praw i wolności zapisanych w polskiej konstytucji.</li> <li>Wymienia różne formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym.</li> </ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje na różnice pomiędzy prawami a wolnościami.</li> <li>Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo.</li> </ul>                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi wymienić i scharakteryzować wybrane prawa osobiste i polityczne zapisane w <i>Konstytucji RP</i>.</li> <li>Wie, czym jest ludowa inicjatywa ustawodawcza.</li> </ul>      |

| Nr lekcji                                       | Temat lekcji                             | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                            | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                     | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------|------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 32.                                             | Ochrona praw człowieka                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia różne systemy ochrony praw człowieka.</li> </ul>                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, jaką rolę w ochronie praw człowieka pełni <b>Rzecznik Praw Obywatelskich</b>.</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia najważniejsze elementy systemu praw człowieka w Polsce.</li> <li>Wymienia <b>organizacje pozarządowe</b> działające na rzecz ochrony praw człowieka.</li> <li>Opisuje działania <b>Rzecznika Praw Dziecka</b>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje najważniejsze funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich.</li> <li>Opisuje działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka.</li> <li>Opisuje wybrane prawa zapisane w <i>Konwencji o prawach dziecka</i>.</li> <li>Podaje przykłady naruszania praw dziecka.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi przedstawić sposób <b>złożenia wniosku</b> do RPO.</li> <li>Wskazuje sytuacje, które uprawniają do podejmowania interwencji przez Rzecznika Praw Dziecka.</li> <li>Wymienia instytucje, które zajmują się ochroną praw człowieka w systemie uniwersalnym, regionalnym i krajowym.</li> </ul> |
| 33.                                             | Uprawnienia policji i służb porządkowych | <ul style="list-style-type: none"> <li>Zna najważniejsze <b>zadania policji</b> i służb porządkowych.</li> <li>Wie, na czym polega <b>przymus bezpośredni</b>.</li> </ul>                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Podaje przykłady środków przymusu bezpośredniego.</li> <li>Wymienia podstawowe rodzaje przemocy.</li> </ul>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje sytuacje, gdy służby porządkowe mogą użyć przymusu bezpośredniego.</li> </ul>                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>Podaje przykłady sytuacji, w których policja może korzystać ze swoich uprawnień.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi określić, jak należy się zachować w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z przemocą.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                 |
| 34.                                             | Młodzi ludzie w kontakcie z prawem       | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje, czym jest <b>przemoc rówieśnicza</b>.</li> <li>Wskazuje, które rodzaje przemocy rówieśniczej są zaliczane do przestępstw, a które – do wykroczeń.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi wymienić różne typy przestępstw.</li> <li>Wie, jaki sąd rozpatruje <b>sprawy nieletnich</b>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia prawa, które przysługują nieletniemu, który został zatrzymany przez policję.</li> </ul>                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wskazuje różnice pomiędzy wykroczeniem, występkiem a zbrodnią.</li> <li>Wymienia środki, które może zastosować sąd wobec nieletniego.</li> </ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za <b>czyny karalne</b> w zależności od wieku.</li> <li>Wskazuje sytuacje, w których zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić.</li> </ul>                                                                                                |
| <b>DZIAŁ VII. W ŚWIECIE MEDIÓW I INFORMACJI</b> |                                          |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 35.                                             | Media we współczesnym świecie            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, czym są <b>środki masowego przekazu</b>.</li> </ul>                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia różne <b>rodzaje mediów</b>, dzieląc je na: pisane, audiowizualne i interaktywne.</li> </ul>           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia <b>funkcje mediów</b>.</li> <li>Wyjaśnia pojęcie czwartej władzy.</li> </ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje różne rodzaje mediów.</li> <li>Wyjaśnia, dlaczego media są nazywane <b>czwartą władzą</b>.</li> </ul>                                                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje różne funkcje mediów.</li> <li>Opisuje, jaką rolę odgrywają media we współczesnym społeczeństwie.</li> <li>Wyjaśnia pojęcie <i>public relations</i>.</li> </ul>                                                                                                                              |

| Nr lekcji | Temat lekcji                               | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                        | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                    | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                    | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                       | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                          |
|-----------|--------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 36.       | Jak korzystać ze środków masowego przekazu | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia i opisuje umiejętności, które umożliwią swobodne poruszanie się wśród natłoku informacji.</li> <li>Odnajduje w mediach <b>informacje na wskazany temat</b>, analizuje je.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo informacyjne</i> i <i>globalna wioska</i>.</li> <li>Wie dlaczego dziennikarstwo jest <b>zawodem zaufania publicznego</b>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia zachowania etyczne w mediach elektronicznych.</li> <li>Odróżnia fakty od komentarzy.</li> </ul>                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>Uzasadnia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem wiedzy.</li> <li>Wymienia i opisuje zjawiska utrudniające przepływ informacji w sieci.</li> <li>Wymienia i opisuje zasady <b>etyki dziennikarskiej</b>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Opisuje wpływ mediów na zjawisko globalizacji.</li> <li>Wyjaśnia, dlaczego nie należy mieszać faktów z komentarzami i opiniami.</li> </ul> |
| 37.       | Informacja i przekaz na wagę złota         | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, czym jest <b>reklama społeczna</b>.</li> </ul>                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>Odszukuje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej.</li> </ul>                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie, na czym polega znaczenie <b>badania opinii publicznej</b>.</li> </ul>                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li><b>Odczytuje i interpretuje</b> wyniki sondaży opinii publicznej.</li> </ul>                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia i analizuje różne reklamy społeczne.</li> </ul>                                                                                   |
| 38.       | Cyberprzestrzeń – korzyści i zagrożenia    | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wie czym jest <b>cyberprzestrzeń</b>.</li> </ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia zasady <b>bezpieczeństwa w sieci</b>.</li> </ul>                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia zagrożenia i korzyści wynikające z korzystania z cyberprzestrzeni.</li> <li>Wymienia najważniejsze rodzaje szkodliwych programów, które stanowią zagrożenie dla uczestników cyberprzestrzeni.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Wymienia najważniejsze funkcje cyberprzestrzeni.</li> <li>Zna zasady, jakie należy stosować aby uchronić się przed <b>szkodliwym oprogramowaniem</b>.</li> </ul>                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>Potrafi uzasadnić, że cyberprzestrzeń to miejsce służące swobodnemu przekazywaniu idei i informacji.</li> </ul>                            |